

Romanäs naturreservat – skötselplaneunderlaget från 1999 och dagens skogsbruksplaner

Skötselplan till naturreservatet

Undertecknad ombads ta fram ett förslag till skötselplan 1999 av Tranås kommun. Romanäs sanatorium skulle privatiseras och kommunen ta över omgivande tillhörande marker. I samband med detta skulle ett kommunalt naturreservat bildas. Syftet med arbetet var alltså att dokumentera naturvärden, biologiska såväl som sociala, samt att utifrån dessa föreslå skötsel för skilda delar av det blivande naturreservatet. Kommunens kontaktperson, Rolf Arwidson, tillhandahöll skogsbrukskarta och orienteringskarta som underlag för fältarbetet.

6 skötselområden urskildes. Dessa var åkermark (A), öppen betesmark (B), strandskog (C), Lövhagar (D), Åkerholmar (E), samt skogsmark (F). Områdena söder om sanatoriet, södra Romanäs, omfattade skötselområdena A-E och upptog knappt 30 ha. Norra Romanäs är den barrskogsklädda delen av näset om knappt 20 ha. Till de barrskogsklädda delarna hör också en liten ö söder om sydspetsen av näset.

Förslaget till skötselplan presenterades hösten 1999. Södra Romanäs indelades i 16 enheter utgörande en mosaik där merparten med undantag för åkrarna betas av nötkreatur idag. Skogsmarken utanför hagmarken indelades i 9 bestånd.

Beslut om naturreservatet

Underlaget till naturreservat omfattade ej beslut och föreskrifter. Detta dokument tog kommunen själva fram. Som skäl till reservatet anges att områdets särskilda naturvärden ska säkras för framtiden. Av biologiska värden framhålls gammal tall och ek. Friluftslivets värden framhålls likaså där värdena ska säkerställas genom reservatet. Vidare hänvisas i beslutet om naturreservatet till skötselplanen för reservatets långsiktiga vård. Själva beslutet om naturreservat togs först av kommunen 10 år senare, 2011.

Stormfällningar

Under åren mellan reservatsförslaget och antagandet stormfällades en stor del av granbestånden i norra delen. Dagens skogsbruksplan baseras på skötselplanen men produktionsambitionerna förefaller överskugga önskemålet att gynna och utveckla naturvärden. Stormfällda granbestånd har följts upp med nya granplanteringar.

Målklasser för barrskogen

Som komplement till skötselplan och beskrivningar till skötselområden har här sammanställts en översiktlig tabell för barrskogsbestånden på norra näset. Se bilaga. Här anges ungefärlig areal, naturtyper, målklass samt eventuella arter av särskilt intresse (signal- eller rödlistade arter). Målklasserna NO/NS står för naturvård med orörda respektive skötselkrävande bestånd. K står för bestånd där naturvård och produktion ska väga lika. PF står för produktionsbestånd med förstärkt hänsyn till naturvärden. Av tabellen framgår att drygt 70 % av barrskogsbestånden på Romanäs är målklassade för produktion. Bestånd med naturvård och kombinerade mål utgör resterande del.

Bestånd med kombinerade mål

I det underlag till beslut som lämnades till kommunen saknas beskrivningar till vissa skogsbestånd. Enbart N-målade bestånd beskrevs (F1, F2, F7, F8, F9). Här ska dessa kompletteras med de två K-bestånd som berörs av en planerad slutavverkning beskrivas närmare utifrån besök 10/1 2018.

F3 Tallskog

Beskrivning

Äldre tallskog i sluttning med glest växande spridda gamla tallar och tätare tall-underväxt, även graninslag, av betydligt lägre ålder. Vandringsstigen från p-platsen passerar genom beståndet.

Naturvärden

Tallar av hög ålder (> 150 år) som står glest och beståndets flerskiktade struktur ger det karaktär av gammalt skogsbeta. Tallarna har gott om döda kvarsittande grenar och är förhållandevis väl solexponerade och sannolikt lämpliga värdträd för kräsna vedinsekter.

Karaktären ljusöppen tallskog är också tilltalande för friluftslivet vilka rör sig här förbi på väg från p-platsen mot utsikten och vidare slingan runt skogen.

Skötsel

De tätare bestånden med yngre tall och inslag av gran kan med fördel gallras för att på sikt få fram lämpliga efterträdare till de äldre tallarna i beståndet. Lätt gallring rekommenderas av främst gran. Tall kan delvis självgallras och härmed skapa kvarstående död ved. All död ved utanför stigar lämnas. Likaså sparas alla gamla tallar.

F6 Granskog

Äldre granbestånd som är belägen i sluttning där smärre luckor uppstått till följd av stormfällningar i början av 2000-talet. I dessa spirar diverse lövträd, hallon och hassel. Lövinslaget i övrigt litet. I bryn finns någon ung ek och inne i beståndet enstaka äldre björkar och spridd hassel. Kvarstående granar kring stormluckor drygt 100 år gamla. I kanten mot omgivande granbestånd är åldern betydligt lägre och beståndet tätare. I nedre delen står ett flertal överåriga tallar (< 150 år). Tallarna i övre delen är ca 100 år gamla.

Naturvärden

Variation i täthet och trädslag upplevs positivt av besökare. Luckor i centrala delen ger även utrymme för lövföryngring. Den zick-zack-stigande och stensatta stigen i väster är vacker där den följer terrängen och utgör även ett kulturhistoriskt inslag från sanatorie-tiden. Från biologisk synvinkel kan här framhållas 150-åriga tallar men det finns även granar med ganska hög ålder i beståndet.

Skötsel

Inga åtgärder utöver upparbetning av större mängder stormfällt virke bör förekomma. Spara fallna stamdelar av sämre virkeskvalitet. All gammal tall sparas, död som levande. Om fallna stammar lämnas orörda framöver har lågor möjlighet att utvecklas. Utmed stigen i väster är även en mindre del av angränsande äldre tallbestånd berört av planerad avverkning (F2).

Äldre granar nedanför stormlucka i centrala delen av F6

Stigen från p-platsen mot utsikten passerar genom ett äldre tallbestånd i F3.

Aktuell slutavverkning

Att beteckna det aktuella beståndet som "stormskadat" vittnar om att detta besiktigats med ögon som lagt tyngdpunkten på produktion där man eftersträvar jämnåriga skogsbestånd som underlättar maskinell avverkning. De små luckorna stormar orsakat är önskvärda för att skapa ett flerskiktat och mindre stormkänsligt bestånd med större lövinslag.

Planerna på avverkning av avdelning F6 skulle innebära att bara enstaka träd intill stigar och spridda evighetsträd av tall sparades. Detta vore att ge en klar övervikt för produktionen gentemot naturvården motsvarande (95 % produktion och 5 % naturvård) och rimmar inte med att dessa skall väga lika vilket gäller för bestånd med kombinerade mål. Den planerade avverkningen rimmar istället med ett PF-bestånd. Andelen bestånd som har naturvård eller kombinerade mål är redan litet (< 30 %) och det aktuella beståndet är ett av de bäst lämpade för friluftsliv i naturreservatet. N-målade bestånd finns företrädesvis i branter och annan mer otillgänglig terräng.

Ett uttag av stormfällda stammar såsom skett under 2000-talet i F6-beståndet är rimliga virkesuttag i ett K-märkt bestånd även om en och annan stamdel av sämre virkeskvalitet hade varit motiverat att spara för att öka mängden död ved i beståndet. Fortsatta stormfällningar kan förväntas i bryn mot norr där jämnårig gran dominerar.

Översyn av skötselplanen

En revision av skötselplanen är angelägen både av skogsmarken som hagmarkernas lövbestånd. Stormfällningar som skapat stora kalmarker med uppföljande granplanteringar bör styras mot större lövinslag i den fortsatta skötseln för att minska risken för nya stormfällningar i framtiden. Förtydligande mål för bestånd med naturvård och kombinerade mål är likaså angelägna. Avverkningar av lind i hagmarken i syfte att frihugga ek är exempel på oönskade åtgärder som skett senaste året.

Referenser

Fasth, T. 1999: Romanäs – förslag till skötselplan för blivande naturreservat. Skötselområden och områdesbeskrivningar.

Orienteringskarta Romanäs 1986.

Skogsbruksplankarta Tranås kommun.

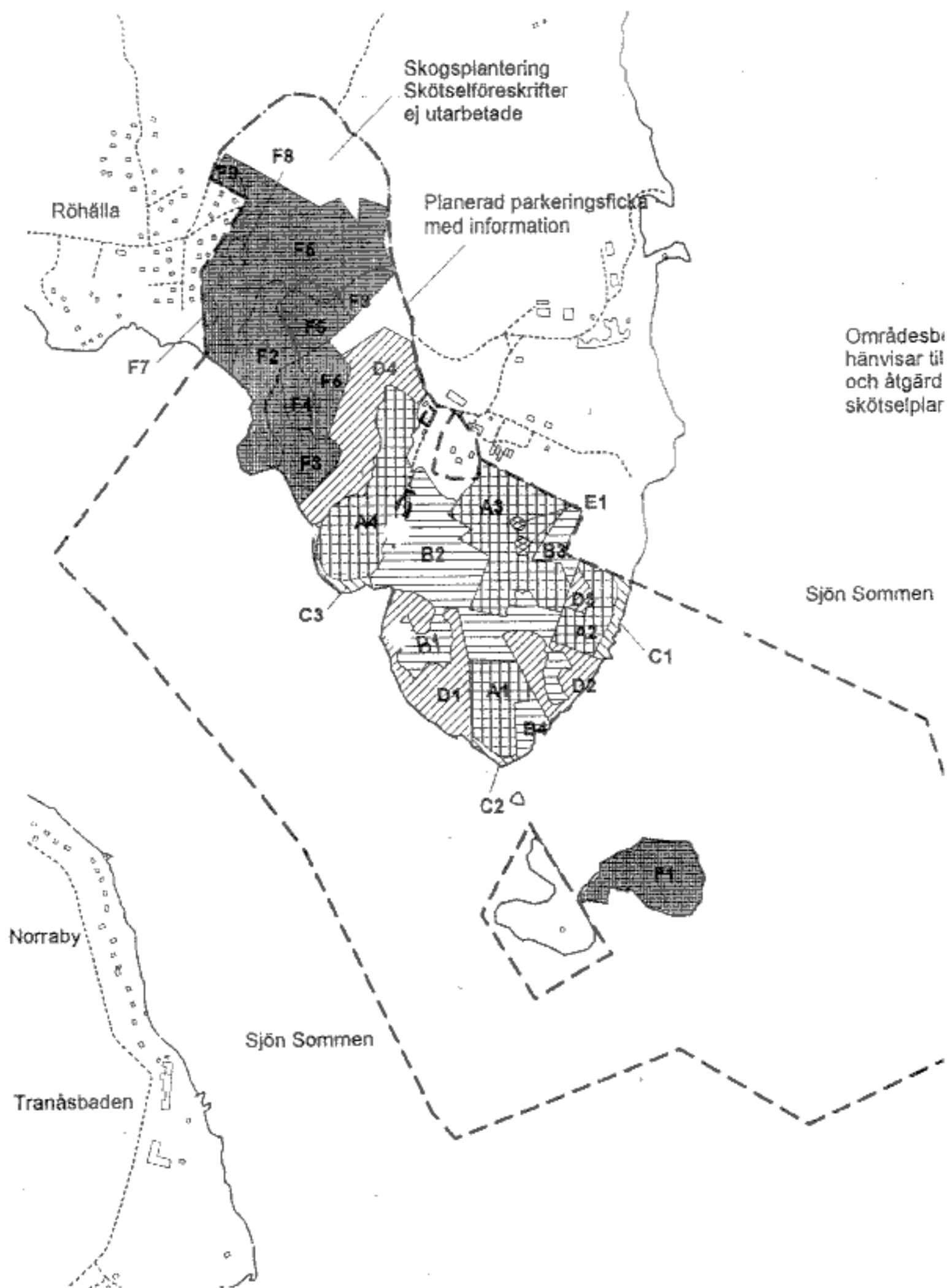
Bilagor

Tabell för barrskogsbestånd, målklasser, arealer, arter mm

Skötselplanekarta för skogsbestånd

Författare och fotograf

Tomas Fasth/ Pro Natura
Högemålen, Gränna

Skogsplantering
Skötsel-föreskrifter
ej utarbetade

Röhälla

Planerad parkeringsficka
med information

Områdesbe-
hänvisar til
och åtgärd
skötselplan

Sjön Sommen

Sjön Sommen

Norraby

Tranåsbaden

Skala 1:10.000

Blad1

Romanäs naturreservat
Skötselplaneförslag

Barrskog	Plats	Areal	Naturtyp	Målklass	Anmärkning	Arter
F1	Fårön	2,8	Skogsbete, lövrik barrskog	NS	Nyckelbiotopskvalitet	Spillkråka (spår), sotlav
F2		2,7	Tallskog, brant, naturskog	NO	1,2 ha som NO på skogsbrukskarta = Nyckelbiotop	Raggbock (spår)
F3		0,6	Tallskog med överståndare	K		
F4		0,7	Granplantering?	PF		
F5		12,8	Hygge, granplanteringar	PF		
F6		1,6	Granskog, tallöverståndare	K		
F7		0,1	Ädellövskog, rasbrant	NS		blåsippa, fällmossa
F8		0,2	Hällmarkstallskog, rasbrant	NO		Ladlav (NT-art)
F9	Röhälla nära	0,2	Lövskog, källmark	K	0,1 ha undantagen naturreservatet	Ormbär
		21,7				
		19 ha fastland				

NO/NS 5,8 ha varav 2,8 ha Fårö
K 2,4 ha
PF 13,5 ha
70 procent är produktionsinriktad skog

NO Naturvård orört, ingen skötsel nödvändig
NS Naturvård skötsel, delvis skötselbehov
K Kombinerade mål naturvård/skogsbruk
PF produktionskog med förstärkt hänsyn till naturvård